

daan";
";
egeeren
ing deel
ang. Van-
geloof u?
orden. En nu
en gezongen?
na het amen?
K. S.
r het vorige

h f (IV)

en ons, dat de
vervalt daar-
Christus wege

oordgetrouwe
oor het opzie-
Die opzieners
herder Jezus
te verzorgen.
regeeren. De
hebben geen
kudde, door
oegewezen ge-
der gemeente
rdt ingeprent
in aanraking
u, plaatselijke
hun zie-

dat der opzie-
Schrift niet.
rdere vergade-
op een eigen
iten en boven

istus hun zulk

hebben aan de
en gezegd: gij
erken. En nu
d, besluiten te
pen. Natuurlijk
overheid en
29.

verdracht" van
en geen enkele
ver te dragen".
eemt, ambts-
geroepen wordt
staakt over-
teraden zouden

n, leiden, regee-
rdragen, in-
plaats besluiten
ijn.

DE KERKE-
R GEEN EN-
RDEN.

delijk, en aan-

het Woord, de

ldigd in de uit-

n, maar alleen

n eenvoudigen,

end!

lt punt schrik-

tte weer terug-

rpattie?

vrijheid, die wij

aalde opdracht.

grenzen van het

e kerkleden een

de synoden op-

len en daarover

leesieve, beslis-

thoorzaam af te

40, 50 synode-

niet.

eraden.

juiste, prachtige

uitbrengen van

r-oordeel. Het

i door de kerke-

De synoden, zei men voorheen, geven een voor-
afgaand oordeel.

Het volgend oordeel, dat definitief is, wordt
gegeven door de kerkeraden.

Dat is het ratificatie-recht, niet min-
der: de ratificatie-plicht der kerkeraden.

Bewijs?

Wel, laat men de credentie-brieven inzien. Edam
zendt bij de Dordtsche Synode van 1578 een geloofs-
brief in, waarin men, onder beding van behandeling en
beslissing naar Gods Woord, tot Gods eer, tot opbouw
en vrede van Gods kerk, belooft te approbeeren, ac-
quiesceeren (tevreden zijn, zich bij iets neerleggen) en
te ratificeeren wat door haar gecommite-
erden gedaan of gelaten mocht worden, zonder eenige
contradictie daarop te reserveeren (Rutgers, Acta Ned.
Synoden der 16e eeuw, blz. 293/4). De kerkeraden van
Delft en Middelburg der Waalsche kerken beloven aan
de Haagsche Synode van 1586 „d' approuver (goed-
keuren) ratifier et confermer (bekrachtigen) al
wat ons zal bericht worden besloten en vastgesteld te
zijn in uw vergadering, (namelijk) ter eere Gods en
tot opbouw der kerken van Zijn Zoon Jezus Christus
(Rutgers, bl. 533).

De kerken zelve zeggen: wij zullen, zijn die en die
voorwaarden vervuld, ratificeeren.

Thans zegt men: zulk een ratificatierecht bestaat
niet.

Wie dit zegt moet of beweren, dat de kerken uit den
tijd „der eerste liefde" ongereformeerd waren, of
voor het getuigenis der historie
zwichten. P. D.

Winkler Prins en de „afscheiding"

Dezer dagen lezende in de groote Encyclopaedie van
Winkler Prins, waarvan in 1947 een nieuwe uitgave is
opgezet, en nu drie deelen verschenen zijn, vond ik
onder: Afscheiding²⁾ met toepassing op de ge-
beurtenis van 1834 (13 October) de volgende „his-
torische" toelichting:

„Toen ondertekende de Kerkeraad der Ned. Herv.
gemeente te Ulrum de Acte van Afscheiding of weder-
keering, d.i. afscheiding van de Hervormde Kerk, daar
deze zich aan overtreding van de artikelen 28 en 29
der Kerkenorde van Dordrecht (1619) en wederkeering
tot Gods Woord en de Formulieren van Eenheid schuld-
dig maakte....."

Ziet daar wat de bekende Encyclopaedie van Winkler
Prins onder Hoofddirectie van Prof. Dr. de Bruyne,
Mr. Hiltermann en Prof. Hoetink van de Afscheiding
van 1834 aan het volk vertelt.

Is het iets anders dan onzin?

Men vraagt, hoe is het mogelijk dat in een Ency-
clopaedie, waarvan de hoofdredactie uit wetenschap-
pelijke mannen bestaat, zoo iets opgedischt wordt.

Dit is niet maar gebrek aan correctie van de
drukproof.

Dit is verregaande slordigheid en onjuistheid in
inhoud en formulering.

Was den opsteller van de toelichting van „de Afschei-
ding van 1834" niet bekend dat het in die beweging
ging om de artikelen 28 en 29 van de Neder-
landsche Geloofsbelijdenis? Is het een
kleinigheid, om die met de Dordtsche Kerkenordening
te verwarren?

En verder was dan volgens de „toelichting" van
Winkler Prins de Afscheiding gegrond in het feit, dat
de Hervormde Kerk zich aan wederkeering tot Gods
Woord en de Formulieren van Eenheid schuldig
maakte.....!

Het is onbegrijpelijk dat iemand, die maar een we-
nig kennis heeft van de Kerkgeschiedenis van de 19e
eeuw deze dwaasheid neerpennen kan. Hier wordt de
enormiteit verkondigd, dat de Hervormde Kerk in dien
tijd van de Afscheiding wederkeerde tot Gods Woord
en de Formulieren van Eenheid.

En dit zou dan de fout zijn, en de afwijking waar-
door de Afscheiding in het leven zou geroepen zijn....

De man of vrouw die deze stof in de Encyclopaedie
in bewerking gehad heeft, kan niet anders dan wat
klanken opgevangen hebben, en een paar zinnen ge-
lezen hebben van het werk Gods in de dagen van 1834.

Het schijnt niet tot hem doorgedrongen te zijn, dat
de fout van de Herv. Kerk juist was dat zij afgeweken
was van Gods Woord en de Formulieren van Eenig-
heid, en dat de Afscheiding juist ten doel
had weder te keeren tot datgene waarvan de Her-
vormde Kerk afgeweken was.

Het is in-droevig dat in een Encyclopaedie als van
Winkler Prins zulke averechtsche verklaring van de
„Acte van Afscheiding" in 1834 gegeven wordt.

J. B.

Kerkbouw

„Deputaten voor de correspondentie met de Hoge
Overheid ontvingen van Zijne Excellentie de Minister
van Wederopbouw en Volkshuisvesting het navolgende
bericht:

KERKBOW.

„Hierdoor deel ik U mede, dat zich thans een zo
groot aantal Kerken in aanbouw bevindt, dat het

momenteel niet mogelijk is, dit aantal verder uit te
breiden. Bij verdere uitbreiding zal een overschrijding
van het in het Bouwplan 1949 voor Kerken gereser-
veerde bouwvolume plaats vinden.

Om deze reden kan dan ook voorlopig geen Rijks-
goedkeuring voor herbouw, nieuwbouw en uitbreiding
voor Kerken worden tegemoet gezien.

In verband met het bovenstaande raad ik U aan,
niet tot aanbesteding van werken op dit gebied over
te gaan, voordat van mij bericht is ontvangen, dat
nieuwe werken op dit gebied weer ter hand kunnen
worden genomen en voordat Rijksgoedkeuring is ver-
leend.

Aangezien met de voorbereidingen veel tijd is ge-
moeid, adviseer ik U wel tot voorbereidingen voor de
bouw van Kerken over te gaan."

(Andere kerkelijke bladen worden verzocht deze
mededeeling over te nemen).

OPVOEDING EN ONDERWIJS

In den neergang (V)

Alvorens de concrete punten op te sommen, die door
het Rapport, dat de instelling van een Lichaam met
(beperkte) verordende bevoegdheid op onderwijsge-
bied aanbeveelt, aan het Lichaam ter behandeling
worden opgedragen, willen we even samenvatten, welke
bezwaren tot dusver door ons tegen het Rapport en
de werkwijze der commissie zijn genoemd.

De commissie bestond uit leden, die krachtens hun
lidmaatschap der onderscheiden organisaties op onder-
wijsgebied duidelijk hadden positie gekozen ten aan-
zien van den Christus en Zijn Koningschap over het
aan de kinderen te geven onderwijs. Juist omdat zij
uit vrijen wil zich hadden aangesloten bij deze orga-
nisaties, hadden zij tegenover elkaar duidelijk de anti-
these gesteld met betrekking tot het schoolvraagstuk
en de taak van den Staat: de een wil louter een staats-
school, de ander verkiest een school geheel onder ver-
antwoordelijkheid van de ouders.

Deze antithese wordt echter gedatureerd, doordat
men in het Rapport een dusdanige formulering geeft,
dat allen hebben gemeend er mee in te kunnen stem-
men. Ons bleek evenwel, dat men dezelfde woorden
soms geheel tegenovergestelde opvattingen uitdrukt.

In de concrete punten, die we thans laten volgen, za-
gen we de overwinning behaald door hen, die de taak
van de Overheid te ruim stellen, omdat volgens het Rap-
port (pag. 4) „alles wat niet tot het ...uitsluitend ter-
rein behoort van de Staat (Regering en Volksvertegen-
woordiging) inderdaad aan het Lichaam moet worden
opgedragen of overgelaten". En dit Lichaam blijft fun-
geeren als een Staatsorgaan. Men heeft dus een on-
juiste begrenzing van de Overheidstaak aanvaard.

Bij de taakomschrijving (pag. 5) beperkt het Rap-
port zich tot het terrein van het V.H.M.O. Volgens het
oordeel der commissie moet het volgende door de wet
worden bepaald en dus aan Regeering en Volksver-
tegenwoordiging blijven toegekend:

a) de verhouding van het openbaar en bijzonder
onderwijs en alles, wat hiermede samenhangt (vrijheid
van richting, etc.);

b) de regeling van de kosten van het onderwijs;

c) de grondslagen van de inrichting van het onder-
wijs, met name de onderscheidene typen van scholen
(het is daarbij niet voldoende dat de scholen worden
aangeduid en de rest aan het Lichaam wordt over-
gelaten; om het begrip „schooltype" inhoud te geven,
dient men de kernvakken van de school op te sommen);

d) de technische regeling van het bijzonder onder-
wijs (aangaande bestuur, beroep, etc.);

e) het schooltoezicht;

f) de beginselen van de wijze, waarop de einddiplo-
ma's der scholen verkregen worden en de rechten voor
hoogere studie, die aan deze einddiploma's verbonden
zijn;

g) de verkrijging van de bevoegdheid tot het geven
van onderwijs en de wijze, waarop deze verloren kan
gaan.

Omdat wij van oordeel zijn, dat de fout in de taak-
omschrijving van de Overheid juist gelegen is in het
feit, dat men de zaken, die buiten de onder a—g opge-
somde vallen, toch weer aan den Staat opdraagt, willen
we van een bespreking van deze punten afzien. We ge-
looven, dat in het algemeen deze punten op onze in-
stemming kunnen rekenen. Richtten we dus onze aan-
dacht op de taakomschrijving van het Lichaam
(pag. 5):

„Voorts dient de wetgever te bepalen, welke onder-
werpen nadere regeling door het Lichaam behoeven,
als daar zijn:

a) bepaling van de verplichte en facultatieve vak-
ken, die aan elk der schooltypen moeten (kunnen)
worden onderwezen met minimum-urentabellen;

b) het leerplan van elk der schooltypen;

c) de toelatingsvoorwaarden;

d) de (gedetailleerde) inrichting van het eind-
examen en de eindexameneisen;

e) de inrichting van en de vrijstellingen voor de
staatsexamens;

f) de erkenning van scholen met afwijkend leerplan
en (of) afwijkende urentabel (de z.g. experimenteer-
scholen)."

Wat moeten we van deze taakomschrijving van het

Lichaam denken? Om een goed inzicht in de bedoe-
ling van de commissie te verkrijgen willen we nog
eenige gedeelten van het Rapport citeren, die ons deze
kunnen verduidelijken, om daarna het oordeel van
mannen als Dr. A. Kuyper, Dr. H. Colijn, en de Leden
van de Eerste Kamer der Staten-Generaal H. Algra
en Prof. R. H. Woltjer over deze punten te overleggen.

Eerst dan enkele citaten uit het Rapport:

„De wet dient zich te beperken tot de principiële
grondstoffen, waarop, met behoud van onze grond-
wettelijke vrijheid en waarborging van het maat-
schappelijk nut van het onderwijs, het Lichaam ver-
ordeningen kan baseeren, die aan dit onderwijs
vorm en inhoud geven." (pag. 4) (Spat-
teeling van mij, M.)

Even verder merkt de commissie op

„dat wel eens ondersteld wordt, dat een stuk van de
vrijheid van ons onderwijs door deze instelling te loor
zou gaan. Dit nu is naar de mening van de commissie
stellig niet het geval, als men de bevoegdheid van het
Lichaam beperkt op de wijze als boven omschreven
is. Vandaar, dat de commissie zozeer de nadruk legt op
het waarborgen van de vrijheid van het onderwijs,
welke thans geheel in acht genomen wordt, zowel ten
aanzien van de oprichting als van de inrich-
ting der school. Aan deze vrijheid inhaerent is een
financiële regeling, zonder welke zij niet volkomen is.
Er dient uiteraard voor gezorgd te worden, dat het
Lichaam met verordende bevoegdheid zich niet op
dit terrein begeeft.

Is door nauwkeurige wettelijke omschrijving dit ge-
vaar voorkomen, dan is de vrijheid van
elke school echter beter gewaar-
borgd dan bij de tegenwoordige
toestand, (spat. van mij, M.) waarbij meer dan
nodig het initiatief wordt gedood door een stelsel
van wettelijke en andere bepalingen die ons onderwijs
tot zijn schade in een keurslijf sluiten.

Zijn deze regelingen voor het grootste gedeelte in
handen van degenen, die ten nauwste met de uitvoering
van de voorschriften in aanraking komen, dan bestaat
er minder kans op verstarring en de voorschriften kun-
nen beter aangepast worden aan de
geldende inzichten op het gebied
van de paedagogiek en psychologie,
aan de behoeften van de maatschappij en aan de eigen
aard van ieder schooltype. Het is juist wegens
de grotere kans op vrije ontplei-
ing van ons onderwijs, dat de commissie het denk-
beeld van de instelling van een Lichaam met veror-
dende bevoegdheid het warmte aan-
beveelt!" (spat. van mij, M.).

Wij meenen door deze uitvoerige citaten volkomen
recht te hebben gedaan aan de ondertekenaars van
het Rapport, en tevens door onderstreeping van be-
paalde zinsdelen op de markante punten voldoende de
aandacht te hebben gevestigd.

Men verlieze n.l. niet uit het oog, dat beslissingen
over bepaalde onderwijsaangelegenheden, die tot dus-
ver waren toevertrouwd aan den Staat, d.w.z. aan de
Regeering en de Volksvertegenwoordiging, thans zul-
len worden overgedragen aan een Lichaam, dat wel als
orgaan van den Staat zal fungeren, en welks veror-
dingen ook kracht van wet zullen hebben, maar dat
zijn zaken toch afdoet buiten de Kamers om — be-
houdens het recht van den Minister om een besluit
ter vernietiging aan de Kroon voor te dragen. Dit
recht wordt aan den Minister toegekend, omdat hij
tegenover de Staten-Generaal de verantwoordelijkheid
moet dragen van alle verordeningen van de Onder-
wijscentrale.

De heer Terpstra wees in de Tweede Kamer er reeds
op, hoezeer hier de ministerieele verantwoordelijkheid
in het gedrang kwam, omdat voordragen ter vernietig-
ing wel een uiterst middel is.

Daarbij komt, dat het hier betreft onderwijsaange-
legenheden, die men tot dusver om strijd teeder en
delicaat heeft genoemd, en die men daarom juist bij
de wet geregeld wenschte te zien.

We verwijzen eerst naar enkele uitspraken van Dr.
A. Kuyper, die men kan vinden in de „Parlementaire
Redevoeringen" dl. IV, waarin ons bewaard zijn rede-
voeringen, die door Kuyper in zijn kwaliteit van Mi-
nister zijn gehouden. Vanwege de omstandigheid, dat
hij niet als lid van een bepaalde Kamerfractie, maar
als Dienaar van de Kroon sprak, mogen we aan zijn
uitspraken des te grotere waarde toekennen, in zoo-
verre als zij tegenover de in de gemeenschap van de
commissie geformuleerde uitspraken worden geplaatst.

Met het oog op het feit, dat het Rapport voorstelt
aan het Lichaam ter regeling op te dragen de be-
palingen der verplichte en facultatieve vakken aan elk
der schooltypen en het leerplan van elk der typen
(a. en b.), citeren we wat Kuyper zei in 1905, toen
hij handelde over de wettelijke regeling van het bij-
zonder gymasiaal onderwijs, in het bijzonder over het
leerplan (a.w. p. 158): „wanneer het aankomt op der-
gelijke teedere rechten (moeten) deze naar mijn in-
zien altijd in de wet zelf concreet en definitief bepaald
zijn, terwijl in het..... ingediende amendement het
overgelaten was aan de beoordeeling van den Minis-
ter van Binnenlandsche Zaken. Wij weten, hoe het dan
gaat. Natuurlijk kan een Minister van Binnenlandsche
Zaken onmogelijk in details alles zelf onderzoeken,
waarover hij een beslissing heeft te nemen; hij moet
dit overlaten in casu aan den inspecteur der gymnasia,
ten deele aan de adviezen van zijn ambtenaren. En

waar het een zoo teere kwestie geldt, meende ik, dat niet wel kon worden toegelaten, ik zal niet zeggen een zekere speling, maar dan toch een zekere willekeur, een zeker verschil van inzicht."

Kort daarop verklaarde Dr. Kuyper (a.w. p. 168): „dat het vrije karakter van het bijzonder gymnasium kan medebrengen, dat vakken gedoceerd worden, welke aan het openbaar gymnasium niet worden gedoceerd.Daarom kwam het mij voor, dat een norm hier wel degelijk moest worden gesteld, en dat het niet alleen aan den Minister moest staan te bepalen, welke vakken om subsidie ervoor te genieten, gedoceerd zouden mogen worden."

Wanneer er Kamerleden zijn, die den eisch der waarborgen voor het bijzonder onderwijs willen beperken tot verzekering van het peil van het onderwijs en zijn technische deugdelijkheid, antwoordt Dr. Kuyper (a.w. p. 349): „Tegen (dezen) eisch zal door (mij) in beginsel geen enkele bedenking worden ingebracht, maar hier stuit men op de moeilijkheid om de voldoening aan dien eisch door een wetsartikel te verzekeren. Gelijkelijk van peil bij twee in uitgangspunt en methode uiteenlopende inrichtingen van onderwijs is niet met juistheid onder eenzelfde formule te brengen." Wanneer men voorstelt om ook het leerplan van de bijzondere scholen aan een goedkeuring van de regeering te onderwerpen, richt hij zich tot de leden van de linkerzijde, die dit voorstellen met de woorden (a.w. p. 472):

„(Nu) vraag ik aan de heeren zelf, of wij, waar wij beoogen de vrije ontwikkeling van het vrije onderwijs, dat vrije onderwijs mogen blootstellen aan de gevaren, die uit zoodanige bepaling zouden kunnen voortvloeien. Natuurlijk, de voorstellers willen niet alleen het godsdienstonderwijs, maar ook de godsdienstige en de paedagogische richting van het onderwijs geheel buiten de beoordeeling van de inspectie laten. Maar mag ik vragen, of zich in de wet laat definiëren, waar die grenzen liggen en wanneer zij worden overschreden. De beginselen mogen niet aangetast worden, maar de onschendbare begrippen moeten dan ook juist omschreven en scherp omlijnd zijn, en wat meenen de heeren nu? Dat de uitdrukking, dat alles wat aan de richting ontleend wordt buiten beoordeeling blijft, zonder meer zou opleveren een welomschreven omlijning van rechten? Daar is eenvoudig geen quaestie van, omdat men, uit een geheel ander beginsel levende, gedurig staat voor de moeilijkheid, dat men, met de eerlijkste overtuiging, en de beste bedoeling, toch een anders oogmerk mist en niet kan begrijpen."

Geheel in deze lijn gaat ook het betoog van Dr. H. Colijn in „Saevius tranquillius in undis" p. 294: „dat de gedachte van: onderwijs staatstaak! nog niet voldoende teruggedrongen is. Indien de overheid op het stuk van het onderwijs als de eerste regelaar wordt gezien, kan het moeilijk anders dan dat zij regelen opstelt, die voor allen gelden. Van de zes-entwintig schooluren per week zijn er twee-entwintig vastgelegd voor de in artikel 2 der wet genoemde leerstof wat dus niet meer dan vier uren per week vrij laat voor andere doeleinden. Dat dit, althans voor een christelijke school, te krap gemeten is, schijnt ons bezwaarlijk voor betwisting vatbaar, maar onze bedenking gaat toch ook tegen den inhoud van artikel 2 zelf. Verruiming van dien inhoud, of, liever nog, meer vrijheid op dit gebied achten we noodig. Het onderwijs in toenemende mate volkszaak, en in afnemende mate staatstaak! Dat is ons standpunt. Maar het moet in het welbegrepen belang van het onderwijs en van de volkswaardigheid ervan, ook het inzicht worden van hen, die niet tot onzen engeren kring behoren."

Kampen.

Drs H. M. MULDER.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Zwolle en de Zending

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Zwolle, in vergadering bijeen op 13, 17, 20 en 27 December 1948, gelezen hebbende het rapport over de Zending, ter Synode van Amersfoort uitgebracht door Commissie 3,

kennis genomen hebbende van de besluiten aangaande de Zending van de Generale Synode van Amersfoort 1948, na ingewonnen advies en voor zoveel nodig verkregen goedkeuring van Generale Zendingsdeputaten in hun vergadering van 22 December 1948,

A. Overwegende:

1. dat het Zendingswerk van de Kerk van Zwolle zich vanaf 1946 bewogen heeft in de door de Generale Synode van Middelburg (1896) aangegeven lijn, waarvan in Groningen (1946), blijkens de opdracht aan de Generale Zendingsdeputaten: „de pogingen, reeds begonnen tot het verkrijgen van Zendingarbeiders, zowel voor hoofd- als hulpdienst, voort te zetten", niet werd afgeweken (Acta Groningen art. 246);
2. dat in deze geest door de Kerkeraad onder goedkeuring van Deputaten in de afgelopen jaren benoemingen zijn gedaan en dat op deze opvatting van het Zendingswerk ook de begroting 1948 was gebaseerd.

B. Zich thans echter rekenschap gevende van de door Commissie 3 in haar rapport aangevoerde argumenten uit Schrift en Belijdenis tegen de sinds Middelburg 1896 gevolgde werkmethode,

spreekt uit:

1. dat het overeenkomstig het Zendingbevel van de Here Christus de roeping der Kerk is, aan de heidenen het Evangelie te verkondigen (Matth. 28:19);

2. dat voorts, wanneer in een bepaald gebied de Kerk van Christus is geplant en ambtsdragers zijn geordend, het de Zendingroeping der Kerk is, met de Evangelieprediking verder te gaan naar Zendinggebieden, waar het Evangelie nog niet gepredikt is;
3. dat alsdan de steun aan de reeds geplante Kerken kan worden geregeld naar analogie van art. 11 der K.O., dat voorts op deze in het heidenland geplante Kerken de roeping rust het Evangelie verder uit te dragen aan de in haar omgeving wonende heidenen en dat daar de arbeid van de zendende Kerk(en) in Nederland in zo'n geval geacht kan worden dan „nabij" te zijn.

C. En wat voorts de arbeid op Soemba betreft, besluit de Kerkeraad:

1. Aangaande de missionaire Dienaren des Woords: de pogingen, tot dusverre ondernomen om zijn beide missionaire Dienaren des Woords naar Oost-Soemba (annex Savoe) uit te zenden, met kracht voort te zetten, echter met dien verstande, dat vóór hun vertrek definitief wordt vastgesteld:
 - a. de ontworpen regeling voor opzicht en tucht over missionaire Dienaren des Woords;
 - b. de voor de arbeid der missionaire Dienaren des Woords ontworpen instructie.
2. Aangaande de arbeiders in de „hulpdiensten": Nu de benoemingen er liggen, rekening houdende met de mogelijkheid, dat de volgende Generale Synode zal besluiten, dat de hulpdiensten geen kerkwerk zijn, reeds nu het initiatief te steunen van een vereniging, ter behartiging van de medische arbeid op Oost-Soemba (annex Savoe) en aan deze vereniging over te dragen de uitzending van Drs G. J. Idema, zuster M. Geusebroek en de te benoemen verpleegsters, met dien verstande, dat de Kerken garant blijven voor de salarissen der uitgezondenen;
3. Nu de benoeming er ligt, rekening houdende met de mogelijkheid, dat de volgende Generale Synode zal besluiten, dat de hulpdiensten geen kerkwerk zijn, reeds nu het initiatief te steunen van de vereniging S.O.S. te Gouda, en aan deze vereniging over te dragen de uitzending van br I. van Westenbrugge, met dien verstande, dat de Kerken garant blijven voor het salaris van de uitgezondenen;
4. De arbeiders in de medische en in de schooldienst zullen echter niet eerder aan de verenigingen voor deze arbeid worden overgedragen, dan nadat met de in het Noorden des lands in oprichting zijnde verenigingen een regeling is getroffen over de afgrenzing van ieders terrein van actie in ons vaderland.

D. Wat betreft de verhouding van de Kerk van Zwolle en Generale Zendingsdeputaten, besluit de Kerkeraad:

1. Het verkeer met Deputaten zo veel mogelijk schriftelijk te doen geschieden;
2. Zich nader te beraden, zo mogelijk in overleg met Deputaten zelf, of de positie, welke deze hebben ontvangen krachtens de besluiten der laatste gehouden Generale Synode wel in overeenstemming is met de eigen plaats van de zendende Kerken in het geheel van de Zendingarbeid en met de positie van kerkelijke Deputaten in het algemeen.

ZWOLLE, 27 December 1948.

Namens de Raad der Gereformeerde Kerk te Zwolle,

Ds D. VREUGDENHIL, h.t. Praeses,
Drs R. H. BREMMER, Assessor.
W. VAN ESCH, Scriba,
G. DE VRIES, Sub-Scriba.

VROUWENLEVEN

Een woord aan onze zusters

In „De Reformatie" van 25 Dec. '48 hebben we enkele plannen naar voren gebracht. Van verschillende zusters ontvingen we 'n schrijven, dat zij graag willen komen, doch nog geen definitief besluit kunnen nemen, omdat de datum van onze samenkomst nog niet bekend is. We kunnen nu mededeelen, dat er plannen bestaan, om D.V. onze „rustige werkdagen" te houden van Dinsdagmiddag 29 Maart tot Donderdagmiddag 31 Maart in het conferentieoord „De Wichelaar". De prijs is zeven gulden. We willen heel graag, dat zij die zich opgeven, dit vóór 1 Maart doen, in verband met de verschillende voorbereidingen. Dan tegelijk f 2.50 storten op de girorekening van Notaris C. van Drimmelen te Barendrecht nr. 134736.

Het resterende bedrag betaalt men bij aankomst op de conferentie. Wanneer we ons hebben opgegeven, doch ziekte of andere ernstige omstandigheden zouden ons verhinderen te komen, dan kan men zich laten schrappen. De rijksdaalder die gestort is, moet dan dienen ter dekking van de onkosten die gemaakt zijn. Medebrengen: Lakens, handdoek, sloop, vleeschbon, boter en broodbelegging. Laan ook ieder, die per trein komt, op het girostrookje tevens vermelden „Arnhem" of „Apeldoorn" als station van aankomst. Bij genoegzame deelname zal dan een bus worden besproken.

Het conf. oord „De Wichelaar" ligt te Loenen op de Veluwe. Het is geen deftig, luxueus hotel, doch het oude eenvoudige heerenhuis staat in 'n prachtige omgeving, voor wandelingen 'n ideaal oord. En — zijn de Maartsche dagen wat koel, dan staat er in de conversatiezaal niet alleen 'n groote kachel, doch midden in de zaal bevindt zich 'n groote schouw waar 'n heerlijk open haardvuur brandt. — Geschaard om deze warmtebron kunnen we met elkaar discussieeren!

Uit de brieven die we ontvingen, nog 'n enkel punt. Twee zusters schreven ons, dat zij graag met haar man komen, doch ze vreesden — „het isolement voor haar echtgenoot".

Die vrees is ongegrond. Ten eerste kan het zijn, dat dit „samengaan" navolging vindt, doch hoe het ook is, met vreugde zullen wij de mannen van de zusters begroeten.

We hebben ons programma ongeveer als volgt ingedacht:

Dinsdagmiddag aankomst 3—4 uur.

4.00 uur: Theedrinken en kennismaken.

4.30—5.30: Behandeling van het bijbelgedeelte. (De onderwerpen zullen zoo spoedig mogelijk worden bekend gemaakt).

6.00: Warme maaltijd.

7.30: Verdere behandeling en bespreking van ons onderwerp.

8.30: Theedrinken.

9.00 Voortzetting van het gesprek.

10.00: Allen naar de slaapkamers!

Woensdagmorgen.

9.00 uur: Ontbijt.

9.45—10.45: Bijbelbespreking.

10.45—11.15: Koffie-pauze.

11.15—12.00: Rondvraag.

12.00—12.30: Wandeling of andere ontspanning.

12.30: Maaltijd.

Woensdagmiddag.

Eerst gelegenheid voor..... 'n slaapje!

Dan, wanneer het mooi weer is, 'n wandeling met elkaar.

4.00 uur: Theedrinken.

4.30—5.45: Behandeling van het 2e onderwerp.

6.00: Warme maaltijd.

7.30—10.00: „Om het haardvuur".

10.00: Tijd om te gaan slapen.

Hoe lijkt het U zoo?

Om 'n juist inzicht te krijgen, is het misschien goed

nog even na te lezen, hetgeen we in „De Ref." van 25

Dec. hebben geschreven.

We stellen ons de maand Maart voor onze zusters die komen, zoo voor: Eerst flink aan de schoonmaak, de laatste dagen „stoffer en blik" aan den kant en dan naar „De Wichelaar" om ons even los te maken van de dagelijksche zorgen en besommeringen. Wanneer God ons deze dagen wil geven, dan mogen we in de gemeenschap der heiligen het Woord van onzen God onderzoeken; want ook als vrouwen en moeders zullen we alleen uit dit Woord de lijnen moeten trekken voor de taak, die de Heere ons heeft gegeven.

Ons werk zal dan ook gedragen moeten worden door deze bede:

Heer, al maak mij Uwe wegen.

Door Uw Woord en Geest bekend.

L. G. A. BREMMER—LINDEBOOM.

M. O. DRIMMELLEN—VAN DER SPEK.

L. DE HOOG.

M. PARMENTIER.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik wil nu iets zeggen over den reformatorischen geest, die Groen van Prinsterer heette, maar door den man der revolutie en door liefdevolle christenen voor gevaarlijken extremist werd gescholden en gehouden. Hij leefde in een tijd van felle haat tegen de kerk van Christus en van heftige vervolging voor de kinderen der kerk. Laan ons maar denken aan de dragades tegen de Afgescheidenen; aan het verbod om scholen met den Bijbel te bouwen!

Een tijd, waarin het revolutionair beginsel zegevierde in het hooghartig liberalisme. En waarin de oprichte kinderen Gods het moeilijk hadden.

En in den strijd tegen die revolutie stond Groen menigmaal alleen, zich alleen zeker wetend van het gebed en de bemoediging van de kleinen in den lande, die buiten allen politieken invloed werden gehouden.

Een tijd dus van reformatorischen strijd.

Een tijd, waarin de getrouwe reformatoren, zooals steeds, weer niet alleen te doen heeft met den haat van den vijand, maar veel meer met den tegenstand van vrome christenen, die hij gaarne als zijn vrienden zag, maar die hem steeds weer bitter teleurstelden.

Bij den vijand en bij die vrienden gold hij voor een extremist.

De tijden veranderen, de menschen blijven over het geheel gelijk. Die vrome christelijke vrienden namen gemeenlijk niet de moeite om terdege kennis te nemen van hetgeen Groen sprak en schreef. Zij waren reeds van te voren tegen hem ingenomen. Groen zei eens: ik heb geen moeite gespaard, openlijk en openhartig, in elke betrekking, onder elken vorm, mijn zienswijze zonder ophouden kenbaar te maken. Desniettemin geld ik bij menigeen voor het tegenovergestelde van hetgeen ik ben.

En voorts: als ik let op de verwijten, tot mij gericht, begrijp ik, dat menigeen, die tegen mijn beginselen ijvert, medestander zoude zijn, indien hij niet uit citaten van tegenstanders, maar door eigen onderzoek met de grondbeginselen, onder wier verdedigers ik behoor, bekend was.

Het is goed, dat wij elkander hierna eens herinneren, want precies hetzelfde kunnen de mannen, die thans vooraan in den strijd tegen revolutie en ongeloof gesteld zijn, revolutie in den staat en in de kerk, getuigen. En dat is hun lijden. Niet de tegenstand van den vijand. Want Groen zeide eens, dat, als hij van dien kant geprezen werd, hij zich verschrikt ging afvragen: wandel ik wel in den goeden weg?

Maar de openlijke en vooral stille tegenkanting van die hij als vrienden wilde zien. Daar wordt de getrouwe kamp vol bitterheid.

De geschiedenis en het heden leeren ons, dat er in een tijd van krachtige reformatie drieërlei soort van christenen zijn.

Daar zijn er, die door Gods genade getrouw in alles

zich mog-
met krach-
zeker sch-
Niet, om-
zijn zij v-
omgang,
als zij teg-
broeders
gaarne z-
als niet c-
brandend
getuigen
ijzeren

Op voc-
ook, beh-
strijd niet
naar des

Groen -
die hem -
zijn: bede-
eenige pu-
sloten zu-
inzake di-

Wij kus-
hun niet
naar men-
zich in h-

Zóó ze-
daarom z-
kennen, s-
scherpe m-
kelijke m-
daar moe-

Tegenoe-
die Groen-
nigmaal
maar rie-
zijn de m-
getrouwe-
geboden,
Zij kunne-

gelijk hee-
inbrengen
weer, ma-
al dat do-
van Lut-
drift.

Alsof I-
ons nimn-
is; en on-
op den l-
geval, vr-

Zij zeg-
zijn, wij
het is al-
in en er -
Ja — dat
bewijzen.

En zoo
hun boos-
schriftuur-

De der-
zeggen: „
hij gelij-
dan geef
Zij gelij-
tot de p-
zagen de-
liefst da-
snijding
warmer.

Welnu,
geweeest
— als ex-
vriend.

In Gro-
revolutie-
tisme re-
der revo-
Schriften
doelende,
elken ges-
gen en d-

Woede
Durft gij
naam te

Kwam
Wilde m-
achterlijk
Hij leefde
te zijn ge-
tiende ee-

Het is
lijder ne-
moeilijk
en in de

Hij ste-
van die
voorts b-

nisten, C-
men, en
redevoer-
sprekend
indruk e-

steeds m-